

A PÉNZÜGYI TUDATOSSÁG TANULHATÓ

„A hibák arra valók, hogy tanuljunk belőlük!”

(Barlai Róbert)

A pénzügyi tudatosság nem velünk született dolog, hanem tanulni kell. Kinek könnyebb, kinek nehezebb, attól függően, hogy mit láttunk otthon a szülőktől és mennyire vagyunk nyitottak a változtatásra.

Anna, történetünk szereplője egy 31 éves fiatal hölgy olyan vidéki családba született, ahol nem volt jellemző a pénzügyi tudatosság, a szülők még a régi szocialista rendszerben nevelkedtek, nem értettek a pénzhez. Édesapja 63 éves magyar-francia szakos tanár, aki két középiskolában dolgozott egész életében, édesanyja 56 éves boltvezető a szomszédos faluban. Gyermekkorában gyakran hallotta a következő közmondásokat szüleitől: „Sok kicsi sokra megy; mi mindig szegények voltunk, azok is maradunk; a pedagógusok a nemzet napszámosai, őket nem fizetik meg; a gazdagok biztosan rossz úton jutottak a pénzhez, mert aki rendesen jár dolgozni, az csak keveset keres”. Édesanyja nagyon spórolós volt, azt is mondhatjuk, hogy „fogához verte a garast”, a gyerekek nem kaptak zsebpénzt, ugyanakkor amire feltétlenül szükségük volt, azt megvették a szülők nekik. Anna a pénzzel kapcsolatban negatív érzéseket táplált, ugyanis gyakran volt szemtanúja édesanyja és édesapja veszekedésének, előfordult, hogy édesapja megvett magának egy süteményt, vagy egy újságot, édesanyja ezt rossz szemmel nézte, s ennek elég erősen hangot is adott. A család az édesanya szemüvegén keresztül nézve szegény volt, Anna ezt nem így érezte, mert azt látta, hogy mindig egyre nagyobb lakásba költöznek (egy szolgálati lakásban: szoba-konyhában kezdtek, ahol nem volt fürdőszoba sem), s 16 éves korában már külön szobája is lett, miközben más osztálytársai családjában ez kevés helyen volt jellemző. A család pénzügyeire nem volt rátekintése, a pénz tabu volt a családban, csak akkor beszéltek róla, amikor pl. jöttek a sárga csekkek és volt, hogy gondot jelentett, hogy hogy fizessék ki ezeket.

Gyermekkorában Anna tehát negatív gondolatokat és negatív érzéseket kapott útravalóul a pénzzel kapcsolatban, emiatt negatív pénzügyi attitűd volt jellemző rá, a gyermekkorban megélt élményeket tetézte az a helyzet, amikor bekerült egy középiskolába, s kollégiumban kezdett élni. A szülők egy minimális összeget adtak neki egy hónapra zsebpénz gyanánt, amit be kellett osztania, (számára ez egy teljesen új feladat volt) s az első héten – élvezve a helyzetet, hogy önállóan rendelkezik a pénz felett, vett magának olyan dolgokat, melyeket előtte nem kapott meg, pl. egy szép hálóinget, ment a barátnőivel moziba, kávézni – gyorsan felélte a teljes összeget és alig maradt pár forintja a további 3 hétre. Amikor hazatelefonált, hogy szüksége lenne még zsebpénzre, édesanyja jajveszékelésben tört ki, hogy mi lesz a

családdal, ő ennél többet nem tud adni, ezt is csak nagy nehezen tudta kispórolni a lánya számára a családi költségvetésből.

Annát ez a történet nagyon rosszul érintette, ezért a következő hónapban eldöntötte, hogy megtervezi, hogy mennyi pénzre van szüksége, hogy a legszükségesebb dolgokat meg tudja venni magának, tehát édesanyja mintáját követve minimálisra szorította a költségeit két hónapig, szinte semmit nem vett magának, nagyon spórolt. Amikor tudatosodott benne, hogy ez az életmód ugyanolyan rossz érzésekkel jár, mint ahogy gyermekkorában éltek, elkezdett azon gondolkodni, hogy 15 évesen milyen bevételekhez tudna jutni. Keresgélt az interneten, idős nénik szerettek volna beszélgető partnert, kutyasétáltatásra is lett volna mód, de ezek a tevékenységek gyakran reggelre vagy délelőttre estek, amikor neki iskolába kellett mennie, ezért eldöntötte, hogy francia órát fog adni, mivel édesapjától jól megtanult franciául. Ez eleinte nehéz volt, sokat kellett az órákra készülni, könyveket bújni, később viszont ez jó döntésnek bizonyult, mivel évfolyamtársai jártak hozzá a normál francia óra árának feléért, s a pénz mellett egyre jobban érezte, hogy megtanulja a tanítás módszereit is.

Egy félévnyi rendszeres óraadás után lett tartaléka, s eldöntötte, hogy megvesz magának mindent, amire szüksége van, vett szép ruhákat, elkezdett kávézóba járni, ennek eredményeképpen gyorsan elkezdett fogyni a felhalmozott pénze, költséges életmódja jó és rossz érzéseket okozott: jó volt, hogy olyan dolgokat is megengedhetett magának, amit eddig nem, ugyanakkor lelkiismeretfurdalása is lett, mert minden pénze elfogyott, ekkor újra spórolni kezdett, majd jött a költséges, mintha egy hullámvasútba került volna. Elkecsereedett amiatt, hogy nem tud bánni a pénzzel. Ezen érzésének az vetett véget, hogy a kedvenc könyvtárosa ajánlott neki egy könyvet, Mellan: Barátságban a pénzzel címmel¹. Az ebben olvasottak segítségével felismerte, hogy eddig „dorbézoló” életmódot folytatott, s talált ötleteket is arra, hogy hogyan tudja ezt megszüntetni.

Érettségi környékére már jól tudott bánni az általa megkeresett pénzzel, a felvételi után viszont albérletbe került, s helyzetét nehezítette az is, hogy szülei már nem tudták tovább támogatni anyagilag, saját lábára kellett állnia.

A középiskolában bevált módszer újra segített: neten keresgélve talált recepciós munkát egy fitness teremben, ahol volt módja arra, hogy korán reggel, még az órai megkezdése előtt, illetve az órai után este pár órát dolgozzon, s így megvehetett mindent, amire szüksége volt. Nagy tanulság volt számára, hogy ne legyen mértéktelenül spórolós, s ugyanakkor a költséges hibájába se essen. Harmadéves egyetemista korában lehetősége adódott egy ösztöndíjjal Lisszabonba utazni, erre az időszakra nagyobb összeget halmozott fel a kereseteiből, s ebből az összegből megvalósította álmait, elkezdett utazni, előzetesen megtervezve, hogy a legtakarékosabb, végigjárta azokat a helyeket Spanyolországban és Portugáliában, melyeket középiskolás korában nagy tudatossággal megtervezett.

Fél év után visszajött Magyarországra és befejezte az alapszakot az egyetemen. Nem akart továbbtanulni, mert azt gondolta, hogy először anyagi alapokat teremt az életéhez, s majd akkor elvégez egy mester szakot, ha szüksége lesz rá, már munka mellett.

Elkezdett tehát dolgozni, először alkalmazottként egy pénzintézeti cégnél, ahol nagyon „rugalmassá” tették a munkaidőt, kora reggeltől késő estig dolgozott a „mókuserékben”. Nem volt magánélete, nem tudott barátokkal találkozni, szórakozni, moziba járni, emiatt egyre rosszabbul érezte magát. Alkalmazottként jó érzés volt számára, hogy biztonságban

---

1. ¹ Mellan, O.(1997) : Barátságban a pénzzel. Helikon Kiadó, Budapest.

érezhette magát, minden hónapban megkapta a fizetését, volt társadalombiztosítása, ugyanakkor nagy gondot jelentett neki, hogy ki volt szolgáltatva a cégének, sokszor bent kellett maradnia túlórázni, nem lehetett a maga ura, elmaradtak olyan programjai, melyeket előre megtervezett.

Szerencsére nagyon tudatos volt pénzügyileg, megvolt az anyagi védettsége, korábban összegyűjtötte a 6 hónapnyi költségeire elég tartalékot, ezért úgy döntött, hogy felmond és rögtön elkezdett új állást keresni.

Sajnos az első hónapban nem volt semmilyen biztató lehetősége megfelelő alkalmazotti állásra. Szerette volna, ha olyan helyre kerülhetett volna, ami megfelelő bérszínvonalat és ezzel együtt döntési szabadságot is adott volna neki ahhoz, hogy mikor dolgozik. Ismerte magát, tudott nagyon dolgozni, ha látta az értelmét, ha tetszett neki a munka, viszont ilyen jellegű álláshirdetést - nagy szomorúságára - nem talált. A reménytelennek tűnő szituációban elvállalt egy négy órás alkalmazotti munkát, hogy legyen pénze kifizetni az albérletet és a rezsijét, s emellett újra elkezdett francia órákat adni. Nehezen, de éppen kijött ebből a pénzből, viszont gondot jelentett számára a félelem, hogy esetleg feljelentik amiatt, hogy a nyelvórákat nem hivatalos formában adja, nem lett vállalkozó és nem fizet be adót, viszont a 4 órás alkalmazotti munka mellett nem tudott számára is kedvező adózási formát választani a nyelvórás vállalkozása bejelentéséhez.

Ebben a helyzetben kereste meg barátnője, Ildikó, aki szeretett volna egy ötletéhez társat találni, melynek lényege egy olyan vállalkozás, amilyen még kevés van Magyarországon: idős emberek számára nagy problémát jelent, amikor társukat elveszítve nincs kihez szólniuk, gyermekeik távol élnek, vagy reggeltől estig dolgoznak. Ezen szükségletet felismerve javasolta a Beszélgetőtárs elnevezésű cég megalapítását. Anna kicsit kételkedve fogadta az ötletet, de azért belement, a biztonság kedvéért még megtartotta a 4 órás állását is. Egyrészt vonzotta az új lehetőség, hogy a saját maguk urai lehetnek, ők osztják majd be az idejüket, hogy csak tőlük függ a vállalkozás sikeressége. Azt gondolta, hogyha keményen dolgoznak majd, akkor sikeresek lesznek, ugyanakkor félt attól, hogy mi van akkor, ha nem lesz sikeres a vállalkozásuk, ha nem „jó lóra” tesznek?

Új kihívás volt számukra, hogy hogy adják tudtára a lehetséges célcsoportnak a cégük létrejöttét, honnan tudja meg a célcsoportjuk, hogy van egy ilyen lehetőség. Úgy döntöttek, hogy a helyi (egy városban laktak Budapesttől 30 km-re), hetente megjelenő újságban feladnak egy-egy hirdetést, ezen kívül két alkalommal a magánszemélyek postaládáiba szórólapokat juttatnak el, valamint felkeresték a helyi Nyugdíjas Klub vezetőjét és a következő havi klubon bemutatták vállalkozásukat.

Az árképzésnél fontos volt számukra, hogy megfizethetők legyenek, ezért a nyugdíjasok számára is megfelelő óradíjat kalkuláltak ki és kisebb árengedménnyel bérletek vételét is lehetővé tették.

Két hónapos átgondolás és előkészítés után elindították a vállalkozást, a nyugdíjasok először nagy örömmel fogadták, sok ember jelentkezett, aztán amikor kisebb lett a jelentkezők létszáma, Anna és Ildikó is elkedvetlenedett, ugyanakkor nem adták fel, újabb energiát tettek a marketingbe, sőt egy szakember segítségét is igénybe vették, ez fellendüléssel járt. Fél év múlva már elfogadható jövedelmet tudhattak magukénak, bár az érzelmi „hullámvasút” azóta is többször beindul náluk a beszélgetésekre való jelentkezések függvényében.

Arra jöttek rá, hogy újabb területekkel kell kiegészíteni a tevékenységüket, idős klubokat szerveznek havi rendszerességgel, ahová térítésmentesen meghívják a havonta legalább 5 órára bejelentkező beszélgetőpartnereket, ezzel tágítva az ügyfélkörüket, s a jövő félévben szeretnék elindítani a kertész és a főző közösségi foglalkozásokat is a vállalkozásuk keretében, ezt már egy kisebb összegű részvételi díjért, sőt azt tervezik, hogy a szomszédos községre is kiterjesztik vállalkozásukat. A jövőre vonatkozó terveik között szerepel, hogy egy pályázatíró céget bevonva, EU-s pályázatok figyelését is megkezdik, remélve, hogy saját témájukban is találnak majd lehetőséget arra, hogy tenderezzenek. Jelen helyzetükben sok lehetőség áll előttük, ugyanakkor a biztonság érdekében a több lábon állást sem szüntették meg, Ildikót saját szülei vállalkozásában is foglalkoztatják.

Anna pénzügyi tudatossága folyamatosan növekszik, egy a pénzt tabuként kezelő, a pénz iránt negatív gondolatokat és érzelmeket tápláló családból eljutott addig, hogy vállalkozó lett, a pénzügyi tervezés a mindennapjai fontos elemévé vált, s folyamatosan növeli megtakarításait, melyeket megfelelő pénzügyi ismeretek elsajátítása után elkezd majd befektetni, mert számára is bebizonyosodott, hogy ő a felelős saját pénzügyei alakulásáért.

? KÉRDÉSEK

1. Milyen pozitív tartalmú közmondások jutnak eszünkbe a pénzről?
2. Miért lehet fontos, hogy a gyermekek pozitív pénzügyi attitűdöket kapjanak a szülőktől „útravalóul”?
3. Milyen előnyei és hátrányai vannak annak, ha valaki spórolós, vagy éppen költekező?
4. Mikor tekinthetünk valakit anyagilag védettnek?
5. Milyen előnyei és hátrányai lehetnek az alkalmazotti és vállalkozói létnek?